

PRIORITATS POLÍTIQUES (Article publicat a *El Periódico* el dia 23 d'abril de 1998)

És probable que un bon nombre de lectors hagi començat a llegir aquest article confiant trobar-hi una sèrie de reflexions sobre la sobirania, l'economia, la producció o qualsevol dels altres aspectes que, sovint, se'ns presenten com els eixos fonamentals que marquen en quina direcció avança un país. A fi que ningú no se senti enganyat, ensenyaré les cartes: no penso escriure sobre cap dels temes esmentats, sinó sobre recerca i política científica, sense que això representi cap desviació respecte al títol d'aquest article, sinó tot el contrari. Per coherència, precisament.

M'explicaré. Sovint hom té la impressió que la recerca és només una qüestió de països rics o de situacions de bonesa econòmica; és a dir, la recerca com a activitat no prioritzada, al disseny de la qual només té sentit dedicar esforços si el país gaudeix de bona salut econòmica. El punt de vista que vull presentar és l'oposat: una bona política científica i unes raonables i justificades inversions en recerca —bàsica i aplicada— contribueixen a millorar el nivell de desenvolupament tecnològic del país, la qualitat dels processos de producció i, per tant, l'economia i el benestar. L'assoliment d'aquests objectius ens ajudarà a millorar les quotes de sobirania. I que ningú no s'escandalitzi: la meua afirmació no és radical, però sí que és ferma, conscient que la línia que acabo d'esbossar no és absoluta ni única, sinó compatible i necessàriament «compatible» amb unes altres.

Els països tecnològicament i econòmicament més avançats sempre han tingut en compte aquestes consideracions. Sé que els exemples només són això i que no demostren res, però a vegades són molt indicatius: durant els anys cinquanta, la marina nord-americana va finançar projectes de recerca tan «inútils» com l'estudi de les funcions gairebé periòdiques (en els quals, tot sigui dit de passada, participà el nostre malaguanyat Ferran Sunyer i Balaguer). Alemanya, abans i després de la guerra, dedicà importants pressupostos als estudis de romanística. El Japó invertí durant els anys seixanta en recerca bàsica —pròpia o importada—, abans d'ésser una potència industrial i econòmica. Són tres exemples de països actualment capdavanters que van saber veure en el moment adequat que invertir en recerca —i, sobretot, en recerca bàsica— seria rendible a mig i a llarg termini. La inversió en recerca a Catalunya, malgrat els esforços del Comissionat, encara és baixa, entre altres raons perquè pràcticament no existeix la recerca finançada amb fons privats i per manca de competències plenes. Això porta indefectiblement a no poder definir clarament una política científica pròpia —com passa en qualsevol país de les nostres mateixes dimensions— que sigui avantguardista, no subsidiària.

El cert és, tot cal dir-ho, que fa cinc anys vam iniciar el primer Pla de Recerca de Catalunya, i ara, fa poc, el segon. No vull menystenir aquestes iniciatives del Govern, que han representat un gran avenç; però són uns plans que, conscientment, van a remolc d'unes al-

tres circumstàncies i no marquen suficientment una línia de cap a on vol anar el país. De fet, el nostre Pla de Recerca és subsidiari o complementari del pla del Govern espanyol, tant en les línies com en les accions, llevat d'alguns aspectes puntuals, a causa, en part, com he dit abans, del fet que Catalunya no té competències plenes en recerca. I és cert també que no hem de duplicar accions ni esforços i que, per tant, en la situació actual, no tenim gaire més llibertat d'actuació; però, precisament per això, si encara no ens ha estat transferida la recerca, caldrà que aquesta sigui una de les accions prioritàries del Govern; i, si és així, no dubto que ho aconseguirem, de la mateixa manera que hem aconseguit competències en àmbits en què semblava realment difícil.

Catalunya no és un país ric en el context occidental, ni financerament, ni industrialment, ni en recursos materials; però sí que som un país tan ric com els del nostre entorn — o potser més i tot— en capital humà, no per cap qüestió genètica, sinó, probablement, perquè la lluita constant durant segles per a sobreviure com a país, per a conservar la nostra pròpia identitat, ens ha fet forts i sabem combinar harmònicament la constància en el treball amb la iniciativa i l'enginy, condicions bàsiques per a investigar amb èxit. I, aquesta riquesa en capital humà, l'hem de saber explotar. La sèrie de *Reports de la recerca a Catalunya* que elabora l'Institut d'Estudis Catalans amb el suport de la CIRIT mostra un conjunt de potencialitats humanes, d'infraestructures i de recursos no gens negligibles, que en algunes àrees ens fan plenament competitiu en el nostre entorn europeu, sobretot en recerca bàsica. Caldrà, doncs, fer un pas més endavant, i potenciar aquestes àrees ja competitives, a fi de poder esdevenir capdavanters. En alguns casos, l'única diferència que ens separa dels països en els quals ens emmirallem és el nombre d'investigadors doctorals i postdoctorals, ja que nosaltres no assolim la mínima massa crítica.

Hi insisteixo, cal exigir les transferències en matèria de recerca, encara que hi hagi sentències que ens ho posin realment difícil. Havent estat transferides les universitats i les acadèmies, hauria d'estar-ho també la recerca; només aleshores hom podrà dissenyar una decidida política científica per al país. Amb aquesta finalitat, cal elaborar documents objectius sobre l'estat de la recerca, cal organitzar simposis d'opinió qualificada, cal saber en què podem ésser competitiu i en què no, cal fixar prioritats d'actuació en línies de recerca rendibles a mig i a llarg termini, etc.; i això no pot ésser una tasca exclusiva de l'Administració, la qual ha d'elaborar, posseir i subministrar les dades a fi que els governants puguin prendre les decisions polítiques. Enmig queda, però, un buit, i omplir-lo és competència dels senats científics, de les societats científiques no corporativistes i, sobretot, de les acadèmies qualificades; d'aquelles que, pel procés rigorós de selecció dels seus membres, acullen una bona part de l'elit científica i humanística del país, generen confiança en els poders públics i es configuren com a institucions amb un fort nivell d'influència en la societat catalana.